

Naszą wyprawę po zabytkowych kamienicach rozpoczniemy na Rynku Głównym.

01

W północnym kwartale Rynku Głównego, przy ul. Rynek 18/19 (01) znajduje się okazały budynek mieszkalno-handlowy powstały w latach 1907-1908. Posiada on dekoracje elewacji w stylu secesji prostokątnej, z jasnym tłem i niebieskimi detalami. W latach 1913-23 mieścił się tutaj magazyn mody „Graudenz Mode Magazin”.

Obok, przy posesji nr 20 (02), zlokalizowany jest dom, który uzyskał obecną elewację w 1 poł. XIX w. z połączenia dwóch domów wzniesionych w XVI/XVII wieku. Elewację zdobi godło z łabędziem.

02

Przy ul. Rynek 22-24 (03) znajduje się budynek powstały w latach 1912-1914, zwany od 1920 r. Domem Towarowym Korzeniewskich, zdobiony stylizowanymi pilastrami i wysokimi oknami wystawowymi w stylu modernizmu. Posiada on żelbetową konstrukcję. W ówczesnych czasach był to najnowocześniejszy dom handlowy na Pomorzu. Podobne obiekty użyteczności publicznej realizowano w tym czasie w Berlinie, Wrocławiu i Poznaniu. Na elewacji odtworzono pierwotną kolorystykę.

03

W narożniku południowo-wschodnim przy ul. Mickiewicza 1/Rynek 12 (04) mieści się kamienica powstała w 2 połowie XVIII w., która elewację uzyskała ok. 1900 r. w stylu eklektycznym. Na uwagę zasługuje rzeźba kobiety o atrybutach antycznych, z kaduceuszem symbolizującym pokój i handel w prawej ręce i sakwą w lewej (05).

04

05

W południowo-zachodnim narożniku, przy ul. Pańskiej 2 i 4 (06) zlokalizowane są dwie kamienice, które obecny wystrój elewacji otrzymały w 4 ćw. XIX wieku. Posiadają one bogate dekoracje fasad nawiązujące do antyku i renesansu włoskiego. W narożnej kamienicy we fryzie podokiennym drugiej kondygnacji widoczne są płyciny z motywem groteski - półpostaci ludzkiej ze skrzydłami wplecionej w wić roślinną. Gzyms wieńczący zdobią płyciny z rozetami i konsole. Druga kamienica posiada dekoracyjny drewniany balkon, którego ażurową balustradę zdobią formy groteskowe z dwoma lwami (07). Na uwagę zasługują medaliony z głowami postaci w renesansowych strojach. Kolumny bogato zdobione liśćmi akantu i kompozytowymi kapitelami. W budynku zachowana jest również dekoracyjna stolarka okienna z kapitelami w formie głów kobiecych. Na elewacjach budynku pod nr 2 odtworzono pierwotną kolorystykę.

Dalej udajemy się ul. Długą do narożnika z ul. Starorynkową 12-14 (08), gdzie zlokalizowana jest kamienica z pocz. XX wieku o eklektycznym wystroju, wykorzystująca motywy neogotyckie - dekoracje heraldyczne w płycinach podokiennych wplecione w wici roślinne o formach secesyjnych. Typowym nawiązaniem do gotyku są okna zakończone „oślim grzbietem”.

Podążamy ul. Starą. Zatrzymujemy się przy posesji nr 20 (09), gdzie na pierwszym piętrze widoczne są obramienia okien pochodzące z 1867 roku, wykonane w stylu klasycyzmu. Budynek w tym okresie posiadał 2 kondygnacje, w późniejszym okresie został podwyższony. >>

09

10

06

07

08

Istniejące na terenie Grudziądza kamienice czynszowe pochodzą w większości z XIX i początku XX wieku. Formy architektoniczne oraz wystrój ich elewacji są zróżnicowane w zależności od lokalizacji kamienicy oraz zamożności jej pierwotnego właściciela. Zabudowa jest różnorodna, począwszy od „czynszówek” ze skromnym wystrojem zlokalizowanych na obrzeżach miasta, po bogato zdobione kamienice pobudowane w centrum (Stare Miasto) i przy głównych arteriach (ul. Wybickiego, Legionów, Toruńska, Sienkiewicza). Wystrój elewacji nawiązuje do rozwiązań architektury historycznej - gotyku, renesansu, baroku, tworząc style neogotycki, neorenesansowy, neobarokowy. Przy czym, popularne na terenie Grudziądza było stosowanie łączenia kilku stylów architektonicznych na jednej elewacji, zwane eklektyzmem. Na początku XX wieku w Grudziądzu pojawiła się również secesja.

Izabela Fijałkowska

Fot. Archiwum IT

Wydawca:
© Miejski
Ośrodek Rekreacji
i Wypoczynku
ul. Za Basenem 2
86-300 Grudziądz
www.moriw.pl

Informacja Turystyczna
Rynek 3-5, 86-300 Grudziądz
tel. 56 46 123 18, e-mail: it@itgrudziadz.pl

www.itgrudziadz.pl

#4

GRUDZIĄDZ

DETALE W GRUDZIĄDZKIEJ ARCHITEKTURZE

>> Na uwagę zasługują tu kapitele obramień okiennych w formie popiersi kobiecych, z charakterystycznym uczesaniem, jakie zdobiły głowy kobiet w okresie klasycyzmu (10).

11

Obok, **pod nr 22 (11)** znajduje się kamienica powstała w 1875 roku z dekoracją nawiązującą do form antycznych, z obramieniami okiennymi zdobionymi pilastrami zakończonymi kapitelami, w które wplecione są głowy cherubów oraz orły. W płycinach podokiennej i nadokiennych groteski oraz wici akantowe (12). Okazałe są również konsole podtrzymujące okap dachu w formie głów mitycznych rogatych satyrów.

12

Dochodzimy do **Rybnego Rynku**, który zdobi fontanna z balustradą z 1 ćw. XX wieku, nawiązującą formą do rozwiązań renesansowych z elementami secesji (13). W północnej pierzei przyrynkowej, przy **ul. Wybickiego 2/4** mieści się okazały narożny budynek dawnego domu handlowego, powstały w końcu XIX wieku, z elewacją z początku XX wieku, z wystrojem w formie wici roślinnych i wazonów (14).

13

W dalszej wyprawie możemy podążać **ul. Kosynierów Gdynskich** mijając kamienice z końca XIX i początku XX w. Przy **skrzyżowaniu z ulicą Sienkiewicza** widzimy kilka interesujących kamienic powstałych w początku XX wieku, o eklektyczno – secesyjnych elewacjach. Pod **numerem 31 (15)** jest kamienica z interesującą elewacją z narożnym wykuszem podtrzymywanym przez dwa atlanty (16). Pod **numerem 33 (17)** budynek zdobiony lizenami zakończonymi głowami maskaronów (18).

14

10

Dalej **pod nr 35** mieści się kamienica, w której na uwagę zasługuje dekoracja nad wejściem przedstawiająca widok na Górę Zamkową w Grudziądzu (19). Przy ulicy **Sienkiewicza 28 (20)** jest budynek z typowymi dla secesji ornamentami w formie miękkich liniowych dekoracji nad wejściem i w obramieniach okiennych (21). Wracamy do **ulicy Wybickiego**.

10

19

14

20

16

21

Podążamy **ul. Wybickiego** i zatrzymujemy się przy rozległej kamienicy pod **nr 6/8 (22)** z dekoracją elewacji nawiązującą do antycznych detali, szczególnie w partii wykuszy okiennych w narożu budynku, które zwieńczone są postaciami kobiet – kariatyd (23). Natomiast przy **posesji nr 30 (24)** mieści się budynek powstały w latach 1912–1913, przebudowany w 1929 r. dla potrzeb kasy chorych. Posiada on bogaty detal secesyjny w postaci płycin z płaskorzeźbami o motywach roślinnych i zwierzęcych. Ciekawe są postaci dzieci z kaduceuszem (jako symbolem medycyny) nad wejściem (25) i w zdobieniach ostatniej kondygnacji, ujęte w sceny

rodzajowe symbolizujące różne zawody (26). Przy **ul. Wybickiego 38/40 (27)** stoi budynek dawnej loży masońskiej, powstały w 1834 r. o klasycystycznej dekoracji elewacji. Na uwagę zasługuje również kamienica

22

26

23

27

24

28

25

mieszcząca się przy **posesji nr 45 (28)** z 1875 r., z bogatym wystrojem obramień okiennych i płycin podokiennej o formach historyzujących, nawiązujących do antyku.

Podążając dalej dochodzimy do **ulicy Legionów**, mijamy kolejne kamienice z końca XIX i początku XX wieku. Na uwagę zasługuje **kamienica** zlokalizowana pod **nr 3** z ok. 1905 r. o eklektycznej dekoracji

(29). Najbardziej dekoracyjna jest natomiast elewacja budynku z 1897 r. przy **ul. Legionów 15 (30)** z bogatymi detalami w stylu neorenesansowym i neobarokowym. Pierwszą kondygnację zdobią 3 kariatydy, powyżej liczne detale z mięsistymi liśćmi akantu i maskarony. Okap dachu podtrzymują konsole w kształcie lwich głów. Przy **posesji nr 28** mieści się wolnostojący gmach dawnego Muzeum Miejskiego (obecnie Biblioteka Miejska), powstałego w latach 1908–1911, o neobarokowej dekoracji elewacji (31). Przed budynkiem odtworzono neobarokowe założenie ogrodowe.

Dochodzimy do skrzyżowania z ulicą **Armii Krajowej**. Znajduje się tutaj, po prawej stronie ulicy, ciąg bliźniaczych eklektycznych kamienic powstałych w początku XX wieku (**posesje nr 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22 (32, 33)**). Na elewacjach widoczna jest duża różnorodność detalu architektonicznego oraz przykłady zachowanej dekoracyjnej stolarki okiennej i drzwiowej. Elewacje zdobią głównie motywy nawiązujące do gotyku, szczególnie ostrołukowe okna i fryzy. Szczyty budynków pod **nr 16 i 22** zdobione są drewnianym ażurowym detalem (34).

29

30

31

32

33

34